

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Беляєвої Оксани Іванівни на тему:
«Оптимізація лікарського забезпечення дітей хворих на пневмонію»,
представлену до спеціалізованої вченої ради
Д 26.613.04 при Національній медичній академії
післядипломної освіти імені П.Л. Шупика
на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук
за спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків,
організація фармацевтичної справи та судова фармація

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними чи галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки.

Сучасний фармацевтичний ринок України характеризується високим рівнем конкуренції, одним із найважливіших факторів успішної діяльності на якому є реалізація ефективної стратегії раціонального фармацевтичного менеджменту та маркетингу. Сьогодні, коли кількість зареєстрованих лікарських засобів налічує десятки тисяч найменувань, а фінансування медицини відбувається здебільшого за рахунок пацієнтів, роль методів клініко-економічних досліджень як головного інструменту в обґрунтованому виборі лікарських засобів важко переоцінити. Значні логістичні витрати, вертикальні і горизонтальні маркетингові націнки і бонуси, недостатня інформованість лікарів і пацієнтів про справжню вартість та ефективність лікарських засобів створюють підґрунтя для додаткових витрат при реалізації сучасних медичних технологій.

Забезпечити подальший розвиток вітчизняної фармації та подолати негативні тенденції, що склалися, можливо шляхом використання сучасних технологій ринкової діяльності, зокрема, маркетингового аналізу та фармако-економічних досліджень. Ця теза є надзвичайно важливою і для такого сегменту фармацевтичного ринку, яким є лікарські засоби для лікування дітей, хворих на пневмонію, як найбільш поширеної патології в педіатричній практиці. Тому значимість розвитку концепції раціонального використання лікарських засобів у терапії хвороб органів дихання в педіатрії визначила актуальність та теоретико-прикладне значення представлених дисертаційних досліджень.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, п'яти розділів, загальних висновків, переліку використаних джерел літератури та додатків. Дисертація викладена автором на 232 сторінках (обсяг основного тексту 147 сторінка), містить 30 таблиць та 39 рисунків. Список використаної літератури нараховує 189 джерел, з яких 48 латиницею.

Вступ має традиційне викладення: обґрунтовано актуальність теми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначені мета та завдання, об'єкти, предмет та методи досліджень, наукова новизна одержаних результатів, їх практичне значення, особистий внесок здобувача, відображена апробація результатів дисертації, публікації, структура та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації конкретизовано теоретичну основу дослідження щодо організації надання медичної допомоги в педіатричній практиці, опрацьовано літературні джерела, присвячені аналізу розповсюженості пневмоній серед дітей різних вікових категорій та можливих ускладнень їх протікання, вивчено особливості медикаментозного забезпечення хворих дітей з обраними нозологіями за умов запровадження засад страхової медицини. На основі проведених досліджень дисертантом визначено необхідність оптимізації медикаментозного забезпечення для виконання державних гарантій по всебічному медичному та фармацевтичному забезпеченню хворих дітей. У цілому слід зазначити, що основні проблемні питання щодо створення обґрунтованих формулярних та страхових переліків лікарських засобів для повноцінного забезпечення дітей, хворих на пневмонію, описані дисертантом у першому розділі належним чином, детально та всебічно.

У межах другого розділу автором обґрунтовані методологічні засади аналізу вітчизняного ринку лікарських засобів для лікування пневмоній у дітей, описані основні етапи наукового пошуку та методи оцінки ефективності використання лікарських засобів в педіатричній практиці. Для більш наочного сприйняття матеріалу алгоритм вирішення основних задач дисертаційної роботи відображений у вигляді таблиці. Слід зазначити, що дисертантом вдало здійсне-

но вибір об'єктів дослідження, наведена характеристика використаних сучасних клініко-економічних, організаційних, маркетингових, математико-статистичних та інших методів аналізу, що дозволило охопити пошуковим процесом основні складові лікарської та фармацевтичної допомоги в дитячому стаціонарі.

Третій розділ містить результати аналізу основних класів захворювань дітей на пневмонію з детальним дослідженням етіологічної характеристики позалікарняної пневмонії з урахуванням віку дитини. Це дозволило дисертанту обґрунтувати основні групи лікарських засобів для лікування зазначених патологій та провести всебічні дослідження їх основних маркетингових характеристик, як то: наявний ринковий потенціал, динаміка цін, коефіцієнт ліквідності, показник адекватної платоспроможності населення щодо антибактеріальних та муколітичних лікарських засобів тощо. Автором доведена необхідність розширення асортименту препаратів у дитячих лікарських формах як важливого фактору ефективності проведеної фармакотерапії.

Четвертий розділ дисертації присвячений розробці методів оптимізації лікарського забезпечення хворих дітей на пневмонію. Зокрема, дисертантом здійснено обґрунтування вибору методів фармакоекономічних досліджень основних моделей лікування пневмоній в педіатричній практиці. У цьому розділі містяться результати частотного, ABC та VEN-аналізу антибактеріальних та муколітичних лікарських засобів, що використовуються в дитячих пульмонологічних відділеннях.

Крім того, в межах даного розділу наведені результати фармакоекономічного аналізу основних моделей лікування дітей, хворих на пневмонію, з урахуванням змісту медичних стандартів та сучасних вимог до проведення ефективної фармакотерапії. Крім того, автором обґрунтовано доцільність запровадження методу ступінчатої терапії як ефективного інструменту зменшення витрат на лікування без зниження якості лікування.

П'ятий розділ дисертації присвячений розробці науково-методичної бази для розробки формулярних і страхових переліків лікарських засобів. Дисертантом запропонована оригінальна методика проведення експертного опитування для визначення ефективності, безпечності та доступності лікар-

ських засобів визначених груп, що дозволило дисертанту встановити мінімальний перелік препаратів обов'язкового госпітального наповнення у профільному відділенні дитячого стаціонару. Крім того, автором розроблено алгоритм удосконаленої комп'ютерної програми «Фармексперт Сервіс», що забезпечило значне розширення можливостей даного програмного продукту та проведення фармакоекономічних розрахунків за допомогою сучасних методів фармакоекономічного аналізу «вартість-ефективність» та «вплив на бюджет». Зазначена інформаційно-аналітична система забезпечує створення оптимальних локальних формулярних та страхових переліків лікарських засобів для лікування позалікарняної пневмонії в умовах дитячого стаціонару.

Наукова новизна і теоретичне значення результатів полягає в тому, що у дисертаційному дослідженні вперше:

- розроблено методика комплексного фармакоекономічного визначення раціональних переліків лікарських засобів для лікування дітей, хворих на пневмонію, за оптимальними клінічними та економічними показниками ;
- створено алгоритм роботи удосконаленої інформаційно-аналітичної системи «Фармексперт Сервіс», що дозволило проводити комплексні фармакоекономічні дослідження основних схем лікування пневмоній дитячого віку методами «вартість-ефективність», «вплив на бюджет» згідно вимог медичних стандартів та сучасних медичних технологій.

Під час виконання роботи дисертанткою були удосконалені методики та підходи:

- визначення ефективності, безпечності та доступності основних груп лікарських засобів на основі комплексної експертної оцінки принципів та підходів до лікування позалікарняних пневмоній у дітей;
- встановлення основних принципів оптимізації процесу лікарського та фармацевтичного забезпечення дітей із визначеними захворюваннями;

- проведення клініко-економічної оцінки основних моделей стаціонарного лікування дітей, хворих на пневмонію з використанням частотного, ABC та VEN-аналізу.;

У роботі О.І. Беляєвої знайшли подальшого розвитку методи фармакоекономічного аналізу, зокрема, «вплив на бюджет», а також підходи до проведення комплексної оцінки основних моделей лікування та визначення формулярних і страхових переліків препаратів для лікування позалікарняної пневмонії у дітей.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи Беляєвої О.І. полягає в розробці теоретичної та практичної бази для підвищення якості та ефективності проведення фармакоекономічних досліджень, а також оптимізації стану лікарського забезпечення дітей, хворих на пневмонію, з використанням сучасних комп'ютерних технологій. Дисертантом в якості основного результату дисертаційного дослідження запропоновано методичні рекомендації «Фармакоекономічна оцінка лікарських засобів для лікування хворих дітей на пневмонію», затверджені в установленому порядку на ПК «Фармація» МОЗ і НАМН України та впроваджені в повсякденну клінічну практику ряду дитячих лікарень, а також в навчальний процес провідних медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів України.

Практичне значення дисертаційної роботи підтверджується впровадженням розробленої уніфікованої методики економічної оцінки лікарських засобів для включення їх до регіонального формуляру лікарських препаратів та методики моніторингу динаміки асортименту протимікробних засобів системної дії, які використовуються у навчальному процесі ряду фармацевтичних кафедр та втілені в практику лікувально-профілактичних закладів педіатричного профілю, що підтверджено актами впровадження.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Повнота відображення наукових положень в опублікованих роботах є достатньою. За матеріалами дисертації опубліковано 27 наукових робіт, у тому числі 8 наукових статей у фахових виданнях, з них 2 - у зарубі-

жних виданнях, методичні рекомендації, Свідоцтво про реєстрацію авторського права та 17 тез доповідей.

Вважаю, що опубліковані результати достатньо повно відображають зміст дисертаційної роботи. Результати досліджень широко апробовані на науково-практичних заходах різного рівня.

Зміст автореферату й основних положень дисертації є ідентичним.

Зауваження щодо змісту і оформлення дисертації та автореферату, завершеності роботи в цілому. При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи слід висловити такі зауваження та побажання:

- у тексті дисертації щодо маркетингового аналізу ринку ЛЗ відсутні посилання на таблицю 3.5.
- при наведені даних маркетингових досліджень необхідно деталізувати окремі об'єкти рисунків 3.1 та 3.2;
- для покращення сприйняття результатів дисертаційних досліджень доцільно поєднати дані табл. 4.6. та 4.7.
- по тексту дисертаційної роботи зустрічаються русизм, стилістичні та технічні помилки (стор.4, 10, 35, 46, 97, 143 та ін.).

Проте висловлені зауваження не зменшують актуальності, наукової новизни, практичної значимості роботи і не є принциповими.

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Результати дисертаційного дослідження щодо алгоритму проведення комплексних маркетингових і клініко-економічних досліджень рекомендується використовувати у практичній діяльності пульмонологічних відділень дитячих лікувальних закладів та при підготовці фахівців фармацевтичного профілю на етапі до дипломної та післядипломної освіти.

Отримані автором науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати можуть бути використані лікувально-профілактичними закладами при створенні формулярних переліків лікарських засобів на основі визначення оптимальних препаратів за вартісними та клінічними характеристиками.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Беляєвої Оксани Іванівни на тему: «Оптимізація лікарського забезпечення дітей хворих на пневмонію», в якій представлено наукове та методичне обґрунтування оптимізації фармацевтичного забезпечення пацієнтів пульмонологічних відділень дитячих стаціонарів, за актуальністю, науковою новизною, достатнім обсягом представлених теоретико-прикладних положень, практичною значущістю отриманих результатів, кількістю публікацій відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Беляєва Оксана Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук зі спеціальності 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація.

Офіційний опонент

професор кафедри військової фармації
Української військово-медичної академії
кандидат фармацевтичних наук, доцент

Р.Л. Притула